

**ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE CIBERNETICĂ, STATISTICĂ ȘI INFORMATICĂ ECONOMICĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ DE CIBERNETICĂ ȘI STATISTICĂ ECONOMICĂ**

TEZA DE ABILITARE

**METODE STATISTICO-ECONOMETRICE
APPLICATE ÎN ANALIZA INTREDEPENDENȚEI DINTRE
TURISM – DEZVOLTARE REGIONALĂ - SUSTENABILITATE**

Candidat:

Conf. univ. dr. *Rodica-Manuela GOGONEA*

București, 2023

REZUMAT

Teza de abilitare intitulată “**Metode statistico-econometrice aplicate în analiza interdependenței dintre sustenabilitate – dezvoltare regională - turism**” evidențiază sinteza principalelor rezultate științifice și profesionale obținute de conf. univ. dr. **Gogonea Rodica-Manuela**, ulterior conferirii titlului științific de doctor în domeniul Cibernetică și Statistică Economică în baza Ordinului Ministrului Educației Cercetării și Tineretului nr. 3824 din 13.05.2006 precum și direcțiile viitoare de dezvoltare a carierei profesionale.

Obiectivul principal al cercetării științifice este reprezentat de analiza problemelor care vizează dezvoltarea turismului la nivel regional, național, internațional, în contextul manifestării fenomenului de sustenabilitate. Interdependența evidențiată în cercetare între turism-dezvoltare regională-sustenabilitate se bazează pe dezvoltarea economică sustenabilă de la nivelul economiei resurselor, al economiei protecției mediului, al economiei sociale, inclusiv al educației, precum și al procesului de digitalizare care se manifestă actualmente tot mai pregnant. Abordate într-o manieră complexă, multidimensională, problemele de măsurare a activității de turism la nivel regional, național, internațional sub incidența sustenabilității au necesitat derularea unor multiple cercetări. Indicatorii utilizați în procesul de evaluare, metodologiile și metodele statistico-econometrice aplicate au vizat analiza evoluției turismului, a comensurării acestuia și a previzionării lui la nivel regional, național, internațional precum și o apreciere a comportamentului turiștilor în contextul manifestării sustenabilității. Această orientare fost abordată prin prisma importanței științifice și practice a triunivocității relației dintre turism, dezvoltare regională și sustenabilitate.

Luând în considerare ordinea cronologică a activității din domeniul educațional a conf. univ. dr. Gogonea Rodica-Manuela din momentul obținerii titlului științific de doctor până în prezent, teza de abilitare a fost gândită și structurată în trei părți:

- prezentarea succintă a carierei academice, științifice și profesionale (partea I);
- contribuții și realizări în cercetarea științifică privind metode statistico-econometrice aplicate în evidențierea interdependenței sustenabilitate — dezvoltare regională – turism (partea a II-a);
- planuri de evoluție și dezvoltare profesională și academică (partea a III-a).

Prima parte a tezei de abilitare (partea I) prezintă pe scurt cariera academică, științifică și profesională evidențind succesiv principalele repere din experiența profesională, didactică și de cercetare a autoarei tezei. Parcursul profesional al activității didactice și de cercetare, se concretizează pe de o parte în treptele ierarhice universitare, de la asistent până la conferențiar în prezent, pe de altă parte prin rezultatele științifice obținute de la an la an. Totodată, este evidențiată și implicarea activă în procesul educativ, reflectată prin stimularea cercetării științifice studentești și prin participarea la organizarea de conferințe științifice pentru studenți.

Cea de a doua parte a tezei de abilitare (partea a II-a) prezintă o sinteză a principalelor realizări științifice relevante în evidențierea interdependenței dintre turism-dezvoltare regională-sustenabilitate. Obiectivele de cercetare au fost conturate pornind de la un sistem cadru care prezintă aspecte conceptuale ale interdependenței turism-dezvoltare regională-sustenabilitate și ale comensurării turismului în viziunea dezvoltării regionale sustenabile. Urmare a aplicării atât a metodelor conceptuale, cât și a modelelor de analiză statistico-econometrice au fost urmărite și îndeplinite următoarele obiective:

(O1) analiza comportamentului turiștilor implicați în derularea activităților turismului în general și a turismului rural în special, la nivelul regiunilor de dezvoltare ale României și la nivel național, din perspectiva sustenabilității;

(O2) studierea manifestării fenomenului de eco-inovare la nivelul României comparativ cu cel european, din punct de vedere ecologic, ca factor semnificativ în dezvoltarea economică sustenabilă;

(O3) cercetarea evoluției principalelor elemente cu impact semnificativ asupra sustenabilității, la nivel european: energia, amprenta ecologică, deșeurile, biocapacitatea și e-commerce.

Orientările tematice ale tezei de abilitare au avut în vedere în primul rând elaborarea unui *capitol* în care au fost prezentate ***metode conceptuale privind relația turism - dezvoltare regională – sustenabilitate în România***. Acest capitol include aspect conceptuale privind *interdependența dintre turism- dezvoltare regională și sustenabilitate* prin prezentarea condițiilor de realizare a echilibrului creșterii economice durabile, în care locul prioritar îl ocupă mediul ambiant și calitatea vieții, în legătură strânsă cu starea de sănătate a individului și turismul. Totodată, luând în considerare ipostazele abordării dezvoltării durabile (ecologic și ambiental, economic, socio-uman și educațional-cultural, tehnico-tehnologic, legislativ, politic) sunt prezentați indicatorii dezvoltării durabile ca indicatori de: resurse, sinteză, rezultate, sectoriali, regionali și locali. Capitolul este completat prin evidențierea *procesului comensurării turismului în viziunea dezvoltării regionale sustenabile*. Astfel, locul și rolul turismului în procesul

dezvoltării regionale sustenabile, ca o primă referință, are în vedere opt trăsături fundamentale ale turismului: mijloc de diversificare a structurilor, mijloc de valorificare a resurselor, creator și utilizator de venit național, creator de noi locuri de muncă, stimulator al investițiilor, factor de atenuare a fenomenului inflaționist, componentă a relațiilor externe. Totodată, turismul durabil este analizat și interpretat și prin intermediul altor două tipuri de indicatori: fundamentali (nivelul regiunilor turistice naționale sau internaționale) și suplimentari (utilizați numai pe zone turistice).

Al doilea capitol prezintă metodele și modelele de analiză a dezvoltării regionale sustenabile a României ca urmare a implicațiilor turismului.

Inițial în acest capitol sunt incluse aspecte privind modelarea comportamentului turiștilor. Subcapitolul prezintă pe de o parte evidențierea tendinței evolutive a turismului rural românesc în dezvoltarea regională sustenabilă, iar pe de altă parte relația dintre turism, presiune turistică și sustenabilitate. Luând în considerare că între turism rural și creșterea economică există o buclă feedback pozitivă, a fost evidențiat modul în care evoluțiile produsului intern brut influențează evoluțiile circulației turistice cu implicații asupra dezvoltării sustenabile printr-un model de tip panel. Totodată, o viziune mai clară în ceea ce privește cauzele care influențează dezvoltarea agriculturii precum și elaborarea unor strategii menite să răspundă nevoilor reale ale acestui sector economic, implicit al turismului, au condus la identificarea și conturarea unor tipare ale zonelor geografice specifice, a factoriilor care influențează eficiența agriculturii la nivel local și competitivitatea agriculturii în România. În continuare, relația turism - presiune turistică - sustenabilitate este abordată prin prisma necesității modelării comportamentului turiștilor. Indicatorii de măsurare a presiunii turistice (densitatea presiunii exercitate de turiști în plan teritorial, intensitatea și durata presiunii turistice, presiunea exercitată de turiști în plan social) au fost abordați având în vedere creșterea economică, durabilitatea mediului și echitatea socială, analiza evolutivă realizându-se la nivelul macroregiunilor și regiunilor României.

În subcapitol este inclusă și eco-inovarea ca o componentă importantă pentru turism, fiind în sfera de acțiune a dezvoltării economice sustenabile a României, cu impact semnificativ în creșterea ecologică și sustenabilitatea Europei. În acest context, sunt evidențiate performanțele românești de eco-inovare, în perioada 2003-2013, prin construirea unui indice compozit, simultan cu identificarea principalilor poli de eco-inovare la nivel european.

Turismul prin conținutul, evoluția și consecințele practicării sale evidențiază interdependența natură – ecologie - dezvoltare durabilă – sustenabilitate, conturându-se astfel a doua parte a capitolului care include modelarea componentelor sustenabilității realizată la nivelul țărilor UE.

O primă componentă abordată care evidențiază interdependența turism-dezvoltare regională-sustenabilitate vizează domeniul *politicii energetice*. Ea reprezintă un pilon important în experimentarea și lansarea în circuitul turistic a noilor produse și servicii. În acest context a fost realizată analiza unui design al clusterului privind influența impozitării energiei în dezvoltarea unei paradigme economice a UE-28 cu identificarea posibilelor convergențe și cauzalități între creșterea PIB și impozitarea energiei. Măsurile de protecție a mediului și un sistem fiscal adecvat aplicat în domeniul politicii energetice, sunt permanent necesar a fi luate și aplicate astfel încât să se ajungă la un standard global în materie fiscală a energiei care să determine reducerea gazelor cu efect de seră.

Amprenta ecologică, reprezintă o altă componentă semnificativă în redarea interdependenței turism-dezvoltare regională-sustenabilitate. În vederea reflectării acestei interdependențe, ea a fost abordată sub două aspecte. Primul aspect vizează modul în care codurile de responsabilitate socială și de mediu susțin amprenta ecologică, luând în considerare spectrul sustenabilității dezvoltării economice, ca direcție prioritară în transformarea bioeconomiei într-un domeniu național de specializare inteligentă. Al doilea aspect are în vedere perspectiva amprentei ecologice, ca instrument de măsurare și monitorizare a sustenabilității, prin intermediul interdependenței dintre amprenta ecologică a consumului și trei elemente componente ale unor piloni de bază: pilonul spațial (prin variabila Region), pilonul inovării (prin variabila Eco-Innovation Index) și pilonul libertății economice (cu variabila Employment in Foreign Controlled Enterprises).

Celorlalte două componente l-i se adaugă *deșeurile*, reducerea lor reprezentând o preocupare permanentă pentru toate țările lumii. În condițiile manifestării fenomenului de sustenabilitate cantitatea deșeurilor este direct influențată de mediul de rezidență al gospodăriilor, sesizându-se diferențe semnificative în funcție de locația gospodăriei amplasate în mediul rural sau urban, implicit la nivel regional, cu impact semnificativ asupra turismului. Astfel a fost evidențiată relația de lungă durată care se manifestă între cantitatea de deșeuri a fiecărei țări și variabilele exogene reprezentate de populația fiecăreia după gradul de urbanizare (orașe, orașe și suburbii, zone rurale), respectiv elevi și studenți pe nivel de educație și profesori de la clasă și personal academic pe nivel de educație ca element strategic de modelare a comportamentului de evoluție a cantității de deșeuri în direcția diminuării lor.

Nu în ultimul rând, **biocapacitatea** reprezintă o componentă cu impact semnificativ în legătura care se manifestă între turism, dezvoltare regională și sustenabilitate. Contextul a permis realizarea unei analize complexe, multidimensionale a rezervei sau deficitului de biocapacitate. Astfel, au fost identificați principalii săi factori determinanți, acoperind toate cele trei dimensiuni principale ale dezvoltării durabile: pilonul economic, social și de mediu. Totodată, au fost evidențiate și instrumentele prin care se poate interveni pentru a restabili un echilibru între consum și disponibilitatea resurselor.

Urmare a manifestării pandemiei de Covid-19, modificări semnificative au fost semnalate la nivelul tuturor domeniilor de activitate, implicit la nivelul turismului. Aceste schimbări au avut un impact semnificativ și asupra relației dintre acesta, dezvoltarea regională și sustenabilitate. Ca o punte de legătură și de salvare s-au dezvoltat accentuat activitățile de **e-commerce**. Astfel a fost evidențiat impactul pandemiei de COVID-19 în comportamentul categoriilor de persoane care au achiziționat produse și servicii, inclusiv din domeniul turismului în mediul online, având în vedere atât caracteristici demografice, cât și economice, la nivelul țărilor europene în 2020 față de 2019.

Partea a III-a a tezei de abilitare include propuneri care vizează planurile de evoluție și dezvoltare profesională și academică.

În teza de abilitare a fost adăugată o secțiune cu **concluzii generale** în care sunt redată pe scurt motivațiile și rezultatele obținute ca urmare a cercetărilor întreprinse.

În încheierea tezei de abilitare au fost prezentate **referințele bibliografice**, în ordine alfabetică, prin intermediul cărora s-au realizat studiile care au stăut la baza elaborării acestei lucrări.

Maniera originală de abordare a tezei constă în capacitatea de a selecta studiile care sunt cele mai sugesive și de a aplica metodele statistico - econometrice adecvate (metode de analiză multidimensională a datelor, metoda de clusterizare, modele cu date de tip panel, și cele specifice seriilor de timp, construirea indicilor compoziți) în ceea ce privește problematica interdependenței turism-dezvoltare regională-sustenabilitate.

Aspectele care vizează **limitarea** studiilor realizate includ în primul rând imposibilitatea colectării datelor necesare pentru variabile care ar fi evidențiat mult mai clar interdependențele ce s-ar putea manifesta la nivelul componentelor care au influențat interdependența dintre turism-dezvoltare regională și sustenabilitate.